

**การแต่งกาย
ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ในวันพระราชพิธีและรัฐพิธี
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๒**

กลุ่มงานทะเบียนประวัติและสถิติ
สำนักบริหารงานกลาง สำนักงานเสนาธิการวุฒิสภา

การแต่งกาย
ระดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ในวันพระราชพิธีและรัฐพิธี
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๒

กลุ่มงานทะเบียนประวัติและสถิติ
สำนักบริหารงานกลาง
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

เรื่อง การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในวันพระราชพิธีและรัฐพิธี
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๒

ปีที่พิมพ์ สิงหาคม ๒๕๖๒

จำนวนหน้า ๖๗ หน้า

จำนวนพิมพ์ ๕๐ เล่ม

จัดทำโดย กลุ่มงานทะเบียนประวัติและสถิติ สำนักบริหารงานกลาง
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๔๕๕ อาคารสุขประพฤติ ชั้น ๑
ถนนประชาชื่น เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐
โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๕๓๖๓-๔

จัดพิมพ์โดย กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๔๕๕ อาคารสุขประพฤติ ชั้น ๑๕
ถนนประชาชื่น เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐

คำนำ

หนังสือ “การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในวันพระราชพิธีและรัฐพิธี” ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๒ เล่มนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ดำเนินการจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องจากมีการปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงได้ปรับปรุงหนังสือ “การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในวันพระราชพิธี และรัฐพิธี” ให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว เพื่อสมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และบุคคลในวงงานรัฐสภาได้ใช้ศึกษาเกี่ยวกับการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในโอกาสต่าง ๆ ตามหมายกำหนดการและกำหนดนัดหมายของทางราชการ รวมถึงเนื้อหาหรือประเด็นเกี่ยวกับการแต่งเครื่องแบบหรือการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่น่าสนใจ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในวงงานรัฐสภา ตลอดจนผู้ที่สนใจ

โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะอำนวยประโยชน์ให้ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สามารถใช้เป็นหนังสือประกอบการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้อย่างเหมาะสมในโอกาสต่อไป

สำนักบริหารงานกลาง
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
สิงหาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
☸ พระราชพิธี รัฐพิธี พิธี	๑
☸ เครื่องแบบปกติขาว (บุรุษ/สตรี)	๓-๔
☸ เครื่องแบบปกติขาวประดับเหรียญ	๕
- การแต่งกายปกติขาวประดับเหรียญ (บุรุษ/สตรี)	๕
☸ เครื่องแบบเต็มยศและเครื่องแบบครึ่งยศ	๑๐
☸ การแต่งกายเต็มยศและครึ่งยศของผู้ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย	๑๐
- บ.ช. ประดับร่วมกับ บ.ม.	๑๑-๑๒
- จ.ม. ประดับร่วมกับ บ.ช.	๑๓-๑๔
- จ.ช. ประดับร่วมกับ จ.ม.	๑๕-๑๖
- ต.ม. ประดับร่วมกับ จ.ช.	๑๗-๑๘
- ต.ช. ประดับร่วมกับ ต.ม.	๑๙-๒๐
- ท.ม. ประดับร่วมกับ ต.ช.	๒๑-๒๒
- ท.ช. ประดับร่วมกับ ท.ม.	๒๓-๒๔
☸ การแต่งกายเต็มยศและครึ่งยศของผู้ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย	๒๕
- ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. (เต็มยศ บุรุษ)	๒๖
- ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. (ครึ่งยศ บุรุษ)	๒๗
- ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. (เต็มยศ สตรี)	๒๘
- ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. (ครึ่งยศ สตรี)	๒๙

	หน้า
- ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. (เต็มยศ บุรุษ)	๓๐
- ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. (ครึ่งยศ บุรุษ)	๓๑
- ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. (เต็มยศ สตรี)	๓๒
- ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. (ครึ่งยศ สตรี)	๓๓
- ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. (เต็มยศ บุรุษ)	๓๔
- ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. (ครึ่งยศ บุรุษ)	๓๕
- ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. (เต็มยศ สตรี)	๓๖
- ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. (ครึ่งยศ สตรี)	๓๗
- ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. (เต็มยศ บุรุษ)	๓๘
- ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. (ครึ่งยศ บุรุษ)	๓๙
- ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. (เต็มยศ สตรี)	๔๐
- ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. (ครึ่งยศ สตรี)	๔๑
 การแต่งกายสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับ ของทางราชการกำหนดให้มีเครื่องแบบเฉพาะ	๔๒
- บุรุษ แต่งกายด้วยชุดขอเฝ้า	๔๓-๔๔
- สตรี แต่งกายด้วยชุดไทย	๔๕-๔๗
 เครื่องหมายคุมเสื้อและเครื่องหมายแพรแถบย่อ เครื่องราชอิสริยาภรณ์	๔๘
- ตระกูลช้างเผือก	๔๘
- ตระกูลมงกุฎไทย	๔๙
- การประดับเครื่องหมายคุมเสื้อสำหรับบุรุษ	๕๐
- การประดับเครื่องหมายคุมเสื้อสำหรับสตรี	๕๑

	หน้า
☸ การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ	๕๒
- กรณีให้แต่งกายเต็มยศ	๕๒
- หมายกำหนดการระบุแต่งกายเต็มยศมงกุฎไทย	๕๓
- หมายกำหนดการระบุแต่งกายเต็มยศข้างเผือก	๕๔
- ไม่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ออกชื่อในหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ	๕๔-๕๕
- กรณีให้แต่งกายครึ่งยศ	๕๕
- ข้อควรรู้	๕๕
- การประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทาน	๕๖-๕๗
☸ ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการแต่งกายที่มักพบเห็นอยู่เสมอ	๕๗

พระราชพิธี รัฐพิธี พิธี

ในรอบปีปฏิทินหลวงหนึ่งๆ ได้กำหนดวันพระราชพิธีและรัฐพิธีไว้ บางพระราชพิธี หรือรัฐพิธี จะกำหนดวันที่และเดือนไว้แน่นอน เช่น พระราชพิธีสงกรานต์ วันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ เป็นต้น ส่วนพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาจะกำหนดไว้เป็นวันข้างขึ้นข้างแรมและเดือน เช่น พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน เป็นต้น ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในวันดังกล่าว หรือจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดพระองค์หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ หรือจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีเป็นผู้แทนพระองค์ไปปฏิบัติกรณียกิจแทน

พระราชพิธีและรัฐพิธีมีความหมายแตกต่างกัน ดังนี้

พระราชพิธี หมายถึง งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจําตามราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี ก่อนถึงงานพระราชพิธีจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีหมายกำหนดการพระราชพิธีที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจ (โปรดสังเกตคำว่าหมายกำหนดการ) โดยปกติแล้วผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ มีหน้าที่จะต้องไปเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นพระราชพิธีส่วนพระองค์หรือเป็นการภายใน นอกจากนี้ ในระหว่างปีอาจทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีต่างๆ ในโอกาสที่สำคัญเพิ่มจากพระราชพิธีประจำปี ดังเช่นที่ผ่านมา อาทิ พระราชพิธีรัชดาภิเษก พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พระราชพิธีกาญจนาภิเษก เป็นต้น

รัฐพิธี หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มีหมายกำหนดการที่กำหนดไว้เป็นประจำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน ซึ่งเห็นได้ว่าแตกต่างจากพระราชพิธีที่ว่าแทนที่พระมหากษัตริย์จะทรงกำหนด กลับเป็นว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายกำหนด แล้วขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จพระราชดำเนิน นอกจากนี้จะมีรัฐพิธีที่สำคัญและไม่ได้จัดขึ้นเป็นประจำได้แก่ รัฐพิธีเสด็จพระราชดำเนินเปิดประชุมรัฐสภา ซึ่งจะมีขึ้นหลังจากมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว และได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดสมัยประชุมรัฐสภา

พิธี หมายถึง งานที่ผู้ใดก็ตามสามารถจัดขึ้นตามลัทธิ ตลอดจนแบบอย่างธรรมเนียมประเพณีการปฏิบัติของในแต่ละสังคมหรือท้องถิ่น อาทิเช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีอุปสมบท เป็นต้น อย่างไรก็ตามอาจมีพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์หรือรัฐบาล แต่ไม่ได้กำหนดเป็นพระราชพิธี หรือรัฐพิธี เช่น พิธีรับรองพระราชอาคันตุกะ และพิธีรับรองผู้นำหรือประมุขต่างประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาล เป็นต้น

ผู้ที่เข้าร่วมในพิธีต่างๆ ต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่ฐานะตามสถานการณ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ไว้มาก เช่นเดียวกับสังคมประเทศที่มีความเจริญทางด้านจิตใจ โดยได้ถือปฏิบัติกันเป็นแบบแผนการวางตัวในการเข้าสังคมไว้ อันเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน บุคคลในแต่ละฐานะของสังคมก็จะมีวิธีปฏิบัติในแต่ละเหตุการณ์ที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในพระราชพิธี รัฐพิธี และในโอกาสต่างๆ โดยกำหนดไว้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งผู้มีฐานะเป็นข้าราชการ รวมทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่ง

ผู้บริหารระดับสูงของประเทศต้องให้ความสำคัญในการวางตัวและประพฤติตนตามแบบแผน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและยกย่องของบุคคลโดยทั่วไป

จากความสำคัญของพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีดั่งที่กล่าวข้างต้นนั้น สมาชิกรัฐสภาเป็นบุคคลหนึ่งซึ่งมีฐานะในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของประเทศฝ่ายนิติบัญญัติ และจะต้องเป็นผู้เข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธี รัฐพิธี และในโอกาสต่าง ๆ เช่นกัน ฉะนั้น สมาชิกรัฐสภาจะต้องศึกษารายละเอียดของการแต่งกายเพื่อถือปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กำหนดในหมายกำหนดการหมายรับสั่งของสำนักพระราชวัง หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ การแต่งกายในการเข้าเฝ้าฯ จะกำหนดไว้เป็นเครื่องแบบพิธีการ ดังนี้

๑. เครื่องแบบปกติขาว

- บุษบ (เสื้อขาว กางเกงขาว)
- สตรี (เสื้อขาว กระโปรงขาว)
- ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ประเภทของงานในการแต่งเครื่องแบบปกติขาว : ใช้ในงาน เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ พิธีเปิดสถานที่ราชการ งานเลี้ยงที่เกี่ยวกับราชการ การรับเสด็จพระราชดำเนิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ งานวางพระมาลาอนุสาวรีย์ต่าง ๆ งานส่วนตัว เช่น งานมงคลสมรส งานพระราชทานเพลิงศพ

ตัวอย่าง การแต่งกายปกติขาว

บุรุษ ▶

สตรี ▶

๒. เครื่องแบบปกติขาวประดับเหรียญ (เฉพาะกรณีหมายกำหนดการกำหนดว่าให้แต่งเครื่องแบบปกติขาวประดับเหรียญ)

- บุษบ (เสื้อขาว กางเกงขาว)
- สตรี (เสื้อขาว กระโปรงขาว)

- ให้ประดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์ หรือเหรียญที่ระลึก เช่น เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เหรียญที่ระลึกสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เหรียญเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา เหรียญเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา เป็นต้น โดยไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์

◀ ด้านหน้าสตรี

▶ ด้านหลังบุษบ

เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

◀ ด้านหน้าสตรี

ด้านหลังบุรุษ ▶

เหรียญที่ระลึกพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

◀ บุรุษ

สตรี ▶

เหรียญที่ระลึกสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

◀ บรูช

สตรี ▶

เหรียญเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา

◀ ด้านหน้าสตรี

ด้านหลังบรูช ▶

เหรียญเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา

◀ สตรี

บุรุษ ▶

เหรียญเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหามงคลสมัย พระราชพิธีเฉลิมพระชนมายุ ๖๐ พรรษา

ตัวอย่าง การแต่งกายปกติขาวประดับเหรียญ

บุรุษ ▶

สตรี ▶

๓. เครื่องแบบเต็มยศและเครื่องแบบครึ่งยศ

- บุรุษ (เสื้อขาว กางเกงดำ)
 - สตรี (เสื้อขาว กระโปรงดำ)
 - ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน
 - ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย
การแต่งกายเต็มยศและครึ่งยศนั้นแต่งกายเหมือนกัน
 - ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย
การแต่งกายเต็มยศและครึ่งยศนั้นแต่งกายเหมือนกัน
- เว้นแต่ครึ่งยศไม่ต้องสวมสายสะพาย**

ประเภทของงานในการแต่งเครื่องแบบเต็มยศ : พระราชพิธีเปิดสมัยประชุม
รัฐสภาพระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
พระราชพิธีฉัตรมงคลงานสโมสรสันนิบาต ทำเนียบรัฐบาล

ประเภทของงานในการแต่งเครื่องแบบครึ่งยศ : ส่วนมากเป็นงานซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน แต่เป็นงานที่มีความสำคัญรองไปจากงาน
ซึ่งต้องแต่งเครื่องแบบเต็มยศ

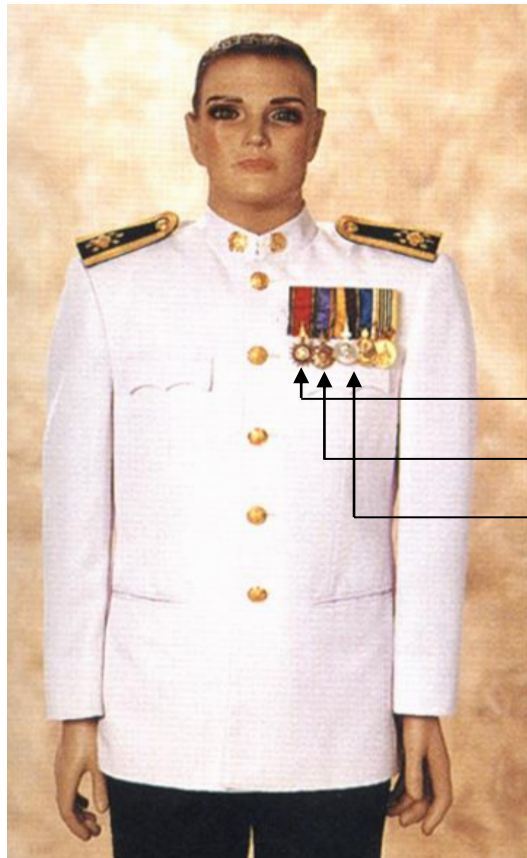
ก. การแต่งกายเต็มยศและครึ่งยศของผู้ได้รับพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย สำหรับผู้ได้รับพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังชั้นต่อไปนี้

๑. บ.ช. และ บ.ม. (บุรุษ หน้า ๑๑ สตรี หน้า ๑๒)
๒. จ.ม. และ บ.ช. (บุรุษ หน้า ๑๓ สตรี หน้า ๑๔)
๓. จ.ช. และ จ.ม. (บุรุษ หน้า ๑๕ สตรี หน้า ๑๖)
๔. ต.ม. และ จ.ช. (บุรุษ หน้า ๑๗ สตรี หน้า ๑๘)
๕. ต.ช. และ ต.ม. (บุรุษ หน้า ๑๙ สตรี หน้า ๒๐)
๖. ท.ม. และ ต.ช. (บุรุษ หน้า ๒๑ สตรี หน้า ๒๒)
๗. ท.ช. และ ท.ม. (บุรุษ หน้า ๒๓ สตรี หน้า ๒๔)

บ.ช. ประดับร่วมกับ บ.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

ดวงตรา บ.ช. และดวงตรา บ.ม. ห้อยกับแพรแถบประดับที่
อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญ
ราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ

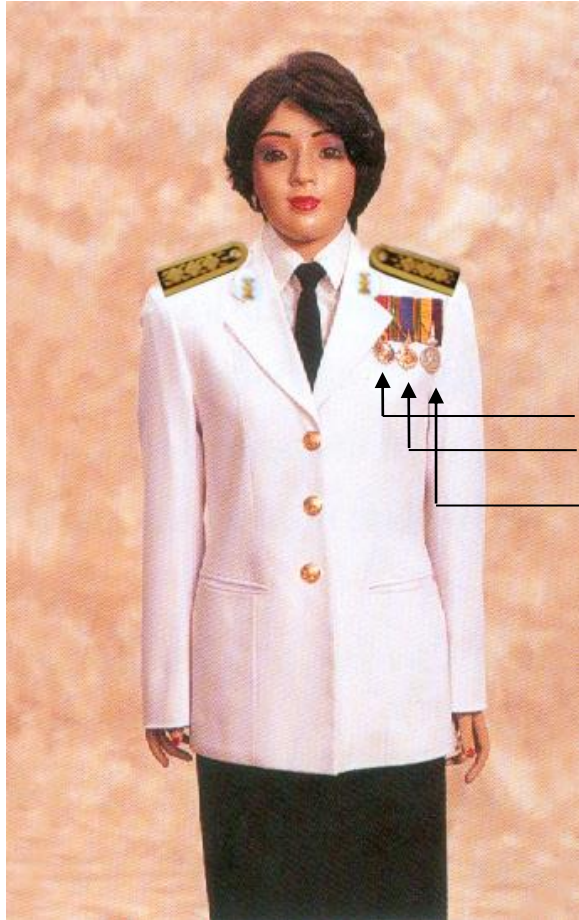
ดวงตรา บ.ช.

ดวงตรา บ.ม.

เหรียญราช
อิสริยาภรณ์

บ.ช. ประดับร่วมกับ บ.ม. (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

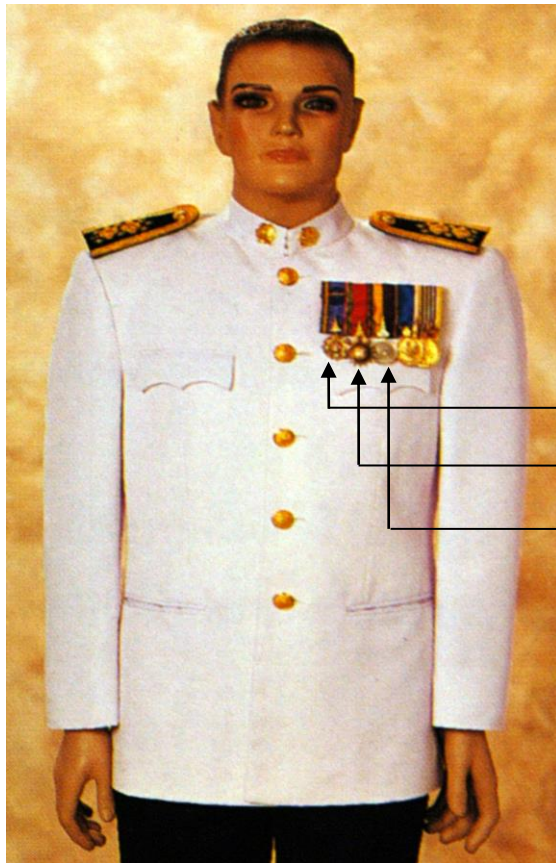
ดวงตรา บ.ช. และดวงตรา บ.ม. ห้อยกับแพรแถบประดับที่
อกเสื้อเบื้องซ้ายร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ

ดวงตรา บ.ช.
ดวงตรา บ.ม.
เหรียญราช
อิสริยาภรณ์

จ.ม. ประดับร่วมกับ บ.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

ดวงตรา จ.ม. และดวงตรา บ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ

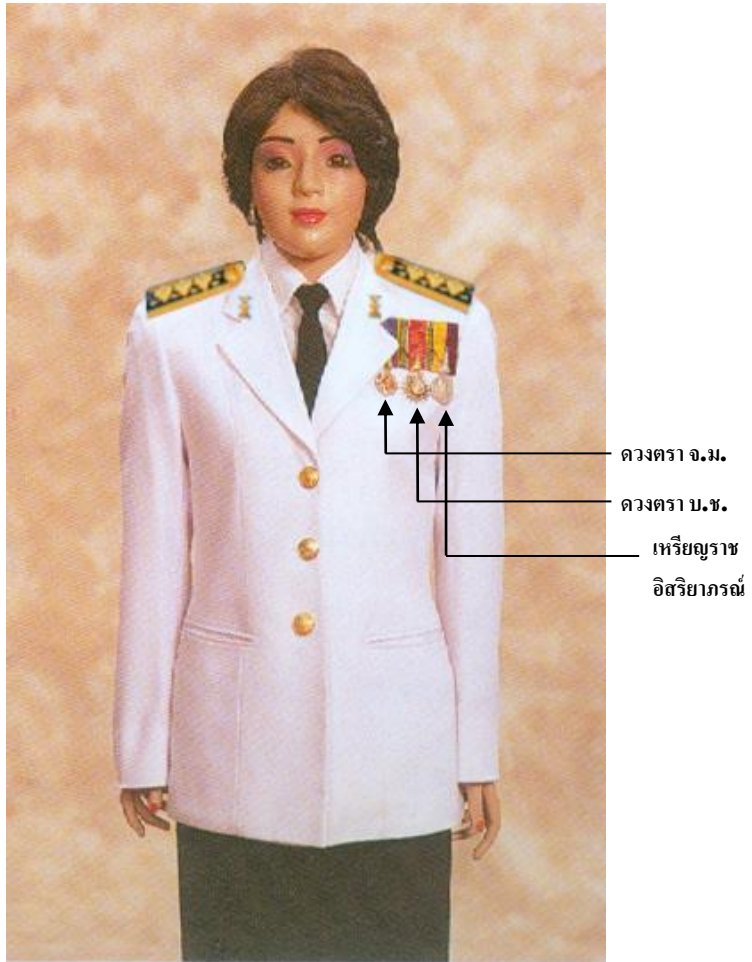
ดวงตรา จ.ม.

ดวงตรา บ.ช.

เหรียญราช
อิสริยาภรณ์

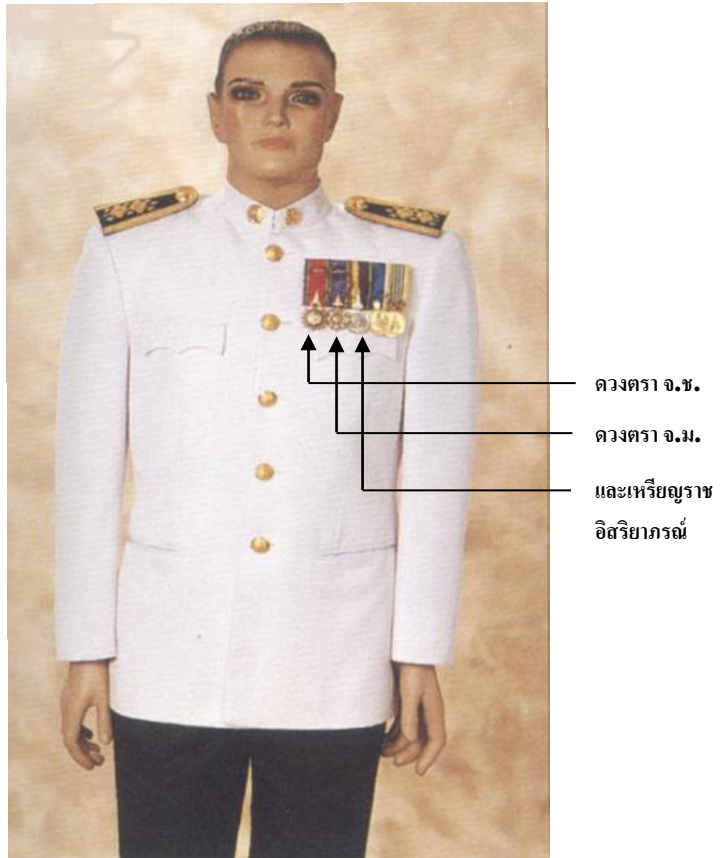
จ.ม. ประดับร่วมกับ บ.ช. (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

ดวงตรา จ.ม. และดวงตรา บ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ

จ.ช. ประดับร่วมกับ จ.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

ดวงตรา จ.ช. และดวงตรา จ.ม. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ

จ.ช. ประดับร่วมกับ จ.ม. (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

**ดวงตราจ.ช. และดวงตราจ.ม. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ร่วมกับเหรียญอิสริยาภรณ์อื่น ๆ**

ดวงตรา จ.ช.

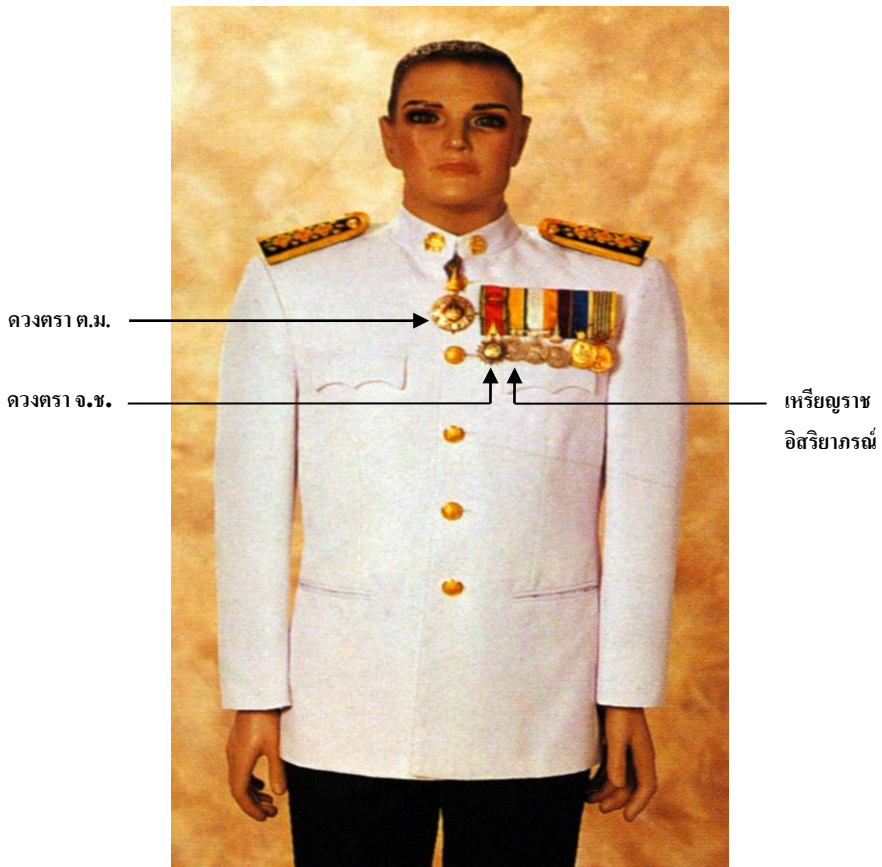
ดวงตรา จ.ม.

เหรียญราช
อิสริยาภรณ์

ต.ม. ประดับร่วมกับ จ.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออก
ระหว่างตะขอตัวต่างกับคุดมเม็ดแรก

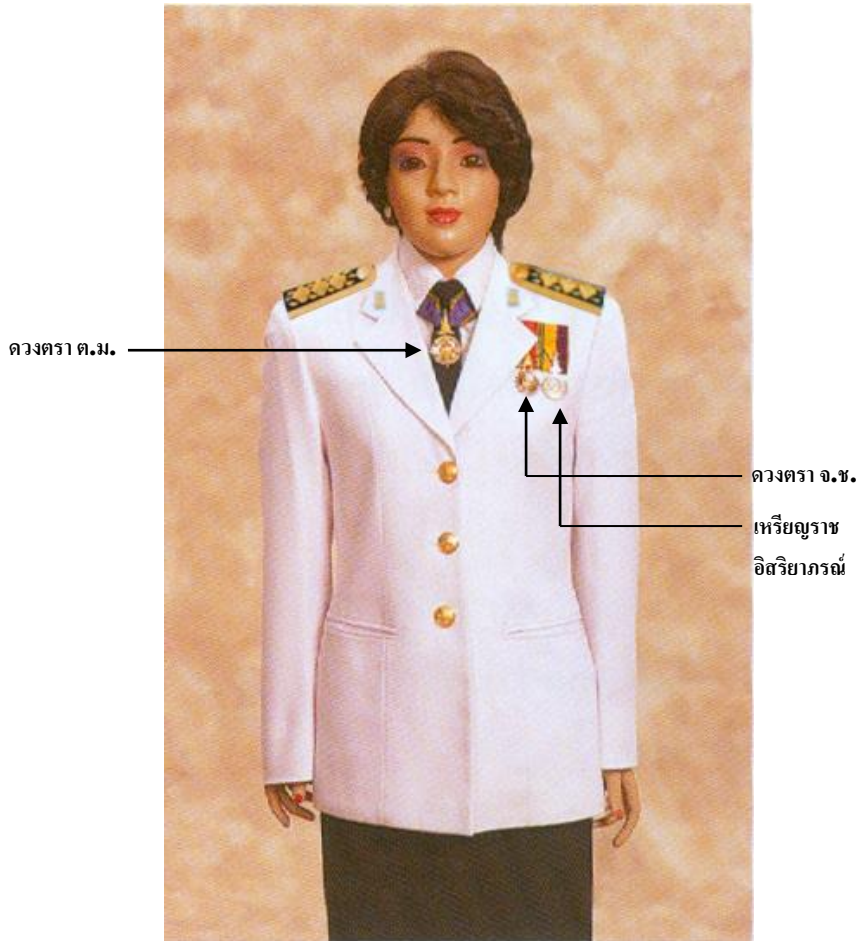
ดวงตรา จ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
เหนือปกกระเป๋าร่วมกับเหรียญราชอิสริยาภรณ์อื่นๆ

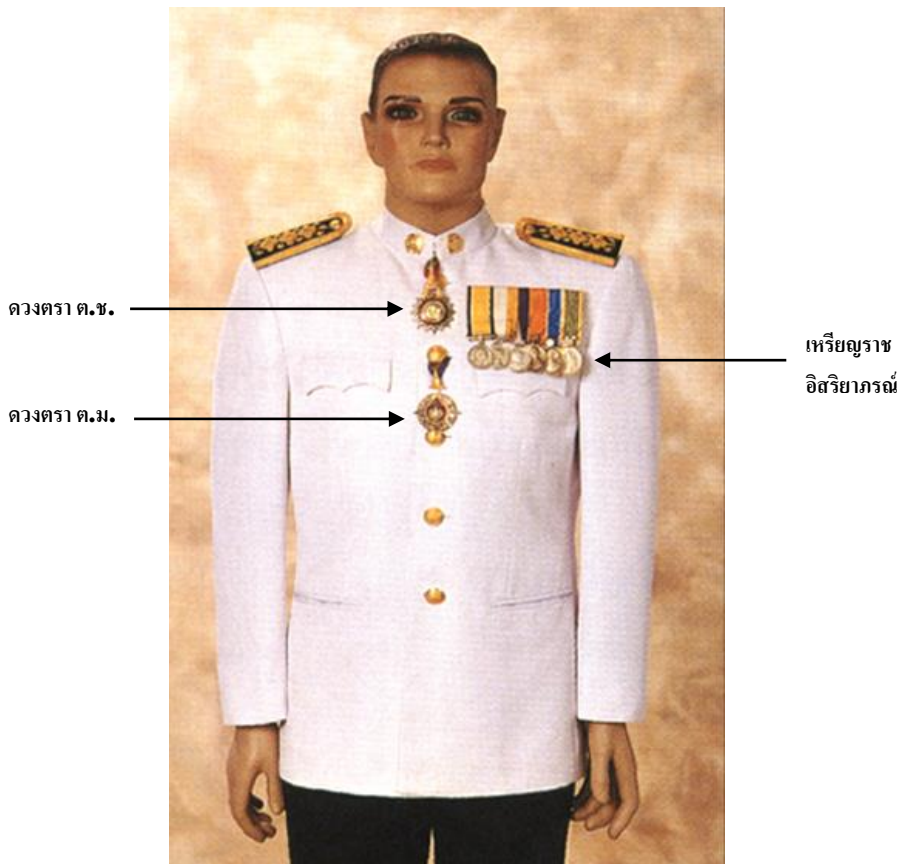
ต.ม. ประดับร่วมกับ จ.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)

ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพร่แถบตลอดออกจากปกเสื้อตัวในให้
ดวงตราทับผ้าผูกคอ และส่วนสูงสุดของดวงตราจรดเงื่อนผ้าผูกคอ

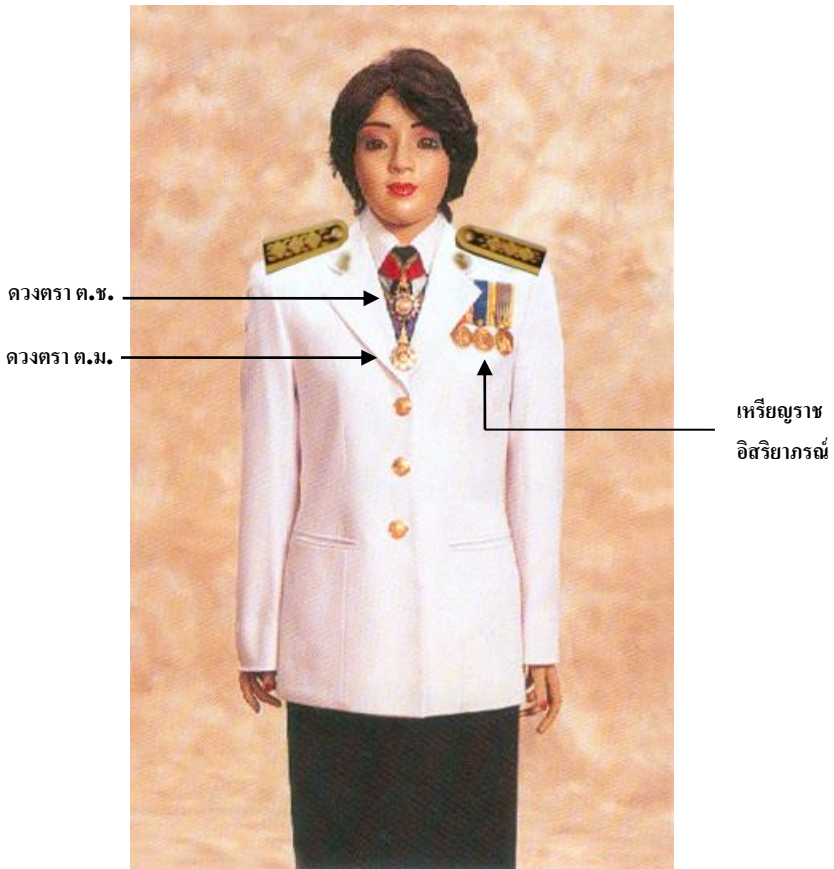
ดวงตรา จ.ช. ห้อยกับแพรแถบประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายร่วมกับเหรียญ
ราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ

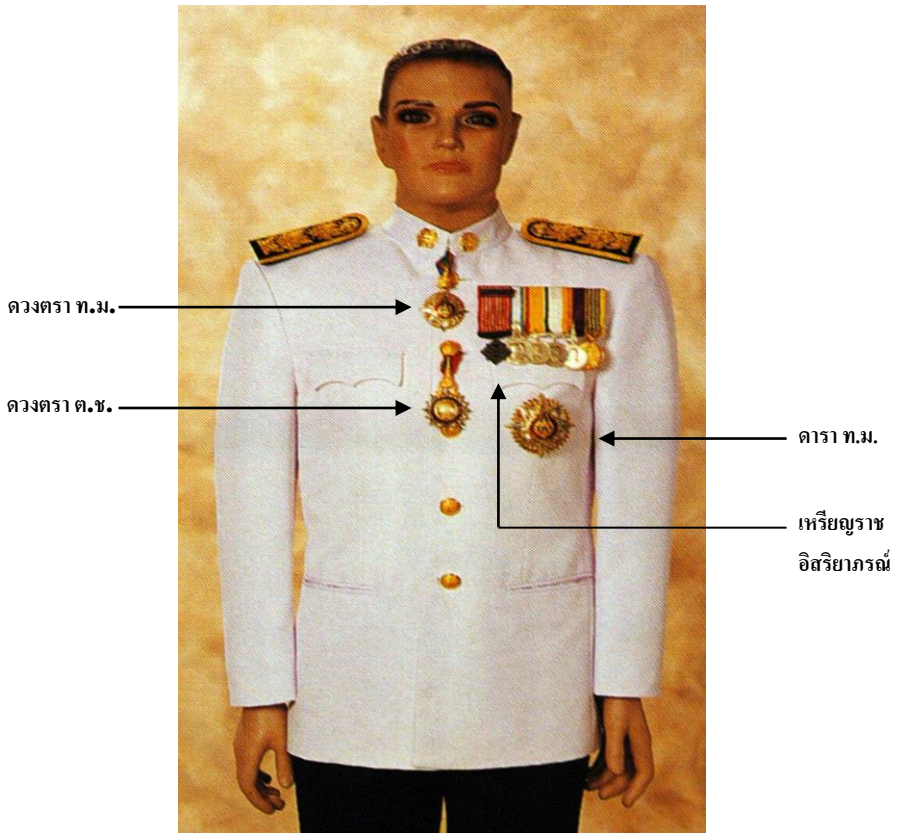
- ต.ช. ประดับร่วมกับ ต.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)
ดวงตรา ต.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออกระหว่างตะขอ
ตัวล่างคูดุมเม็ดแรก
ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดคอออกจากรังคูดุมเม็ดที่สอง
โดยให้ห้อยใต้คูดุม
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋า

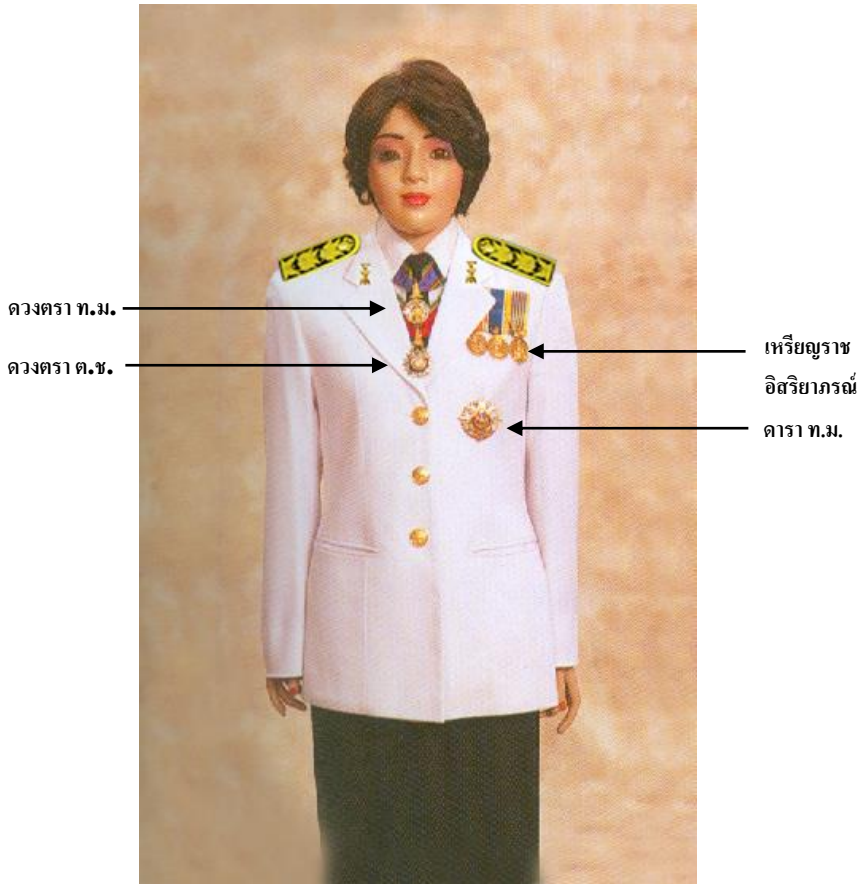
ต.ช. ประดับร่วมกับ ต.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)
ดวงตรา ต.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจากปกเสื้อตัวใน
โดยให้ดวงตราทับผ้าผูกคอ และส่วนสูงสุดของดวงตรา
จรดเงื่อนผ้าผูกคอ
ดวงตรา ต.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจากปกเสื้อตัวใน
โดยให้ดวงตราทับผ้าผูกคอ และอยู่กว่าดวงตรา ต.ช.
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

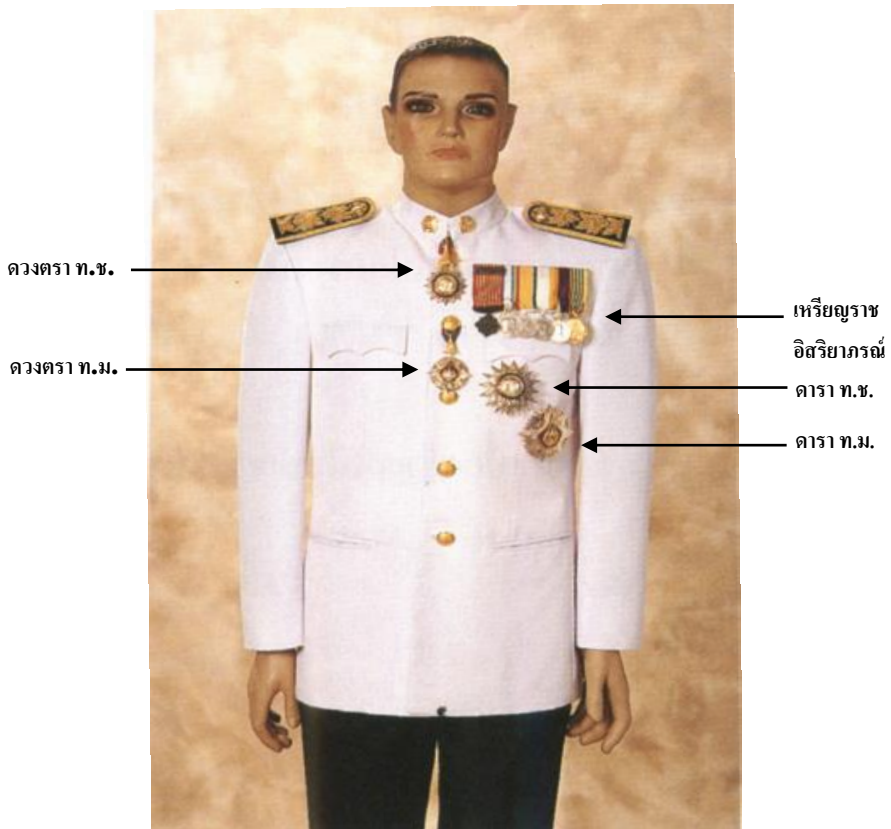
- ท.ม. ประดับร่วมกับ ต.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)**
ดวงตรา ท.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกระหว่างตะขอตัวล่าง
กับคุมเม็ดแรก
ดวงตรา ต.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจากรั้งคุมเม็ดที่สอง
โดยให้อยู่ใต้คุม
ดารา ท.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋า

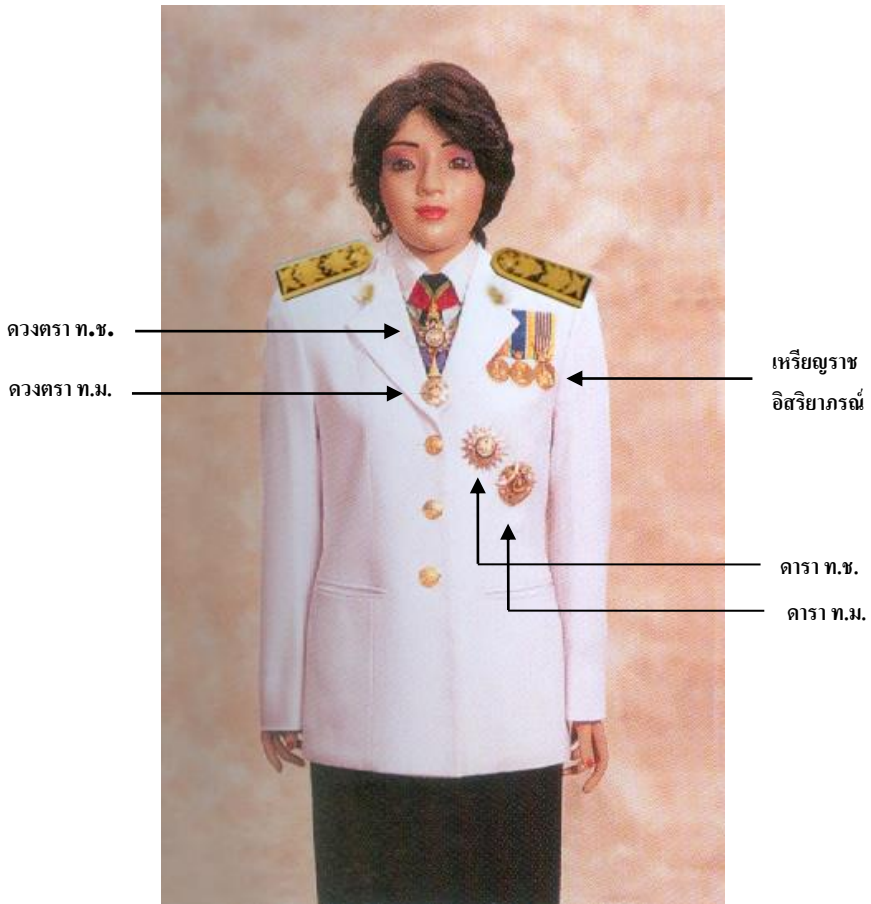
- ท.ม. ประดับร่วมกับ ต.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)**
- ดวงตรา ท.ม.** ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจากปกเสื้อตัวใน โดยให้ดวงตราทับผ้าผูกคอ และส่วนสูงสุดของดวงตราจรดเงื่อนผ้าผูกคอ
- ดวงตรา ต.ช.** ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจากใต้ปกเสื้อตัวใน โดยให้ดวงตราทับผ้าผูกคอ และอยู่ต่ำกว่าดวงตรา ท.ม
- ดารา ท.ม.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย ต่ำกว่าเหรียญราชอิสริยาภรณ์
- เหรียญราชอิสริยาภรณ์** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

- ท.ช. ประดับร่วมกับ ท.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)
ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพร่แถบตลอดออกระหว่างตะขอดำล่าง
กับคุมเม็ดแรก
ดวงตรา ท.ม. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพร่แถบตลอดออกจากรั้งคุมเม็ดที่สอง
โดยให้อยู่ใต้คุม
ดารา ท.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า
ดารา ท.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ท.ช. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋า

- ท.ช. ประดับร่วมกับ ท.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ / ครึ่งยศ)**
- ดวงตรา ท.ช.** ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจากใต้ปกเสื้อตัวใน โดยให้ดวงตราทับผ้าผูกคอ และส่วนสูงสุดของดวงตราจรดเงื่อนผ้าผูกคอ
- ดวงตรา ท.ม.** ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบลอดออกจากใต้ปกเสื้อใน โดยให้ดวงตราทับผ้าผูกคอ และอยู่ต่ำกว่าดวงตรา ท.ช.
- ดารา ท.ช.** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย ต่ำกว่าเหรียญราชอิสริยาภรณ์
- ดารา ท.ม.** ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ท.ช. เยื้องไปทางซ้าย
- เหรียญราชอิสริยาภรณ์** ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ข. การแต่งกายเต็มยศและเครื่องยศของผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ชั้นสายสะพาย สำหรับผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังชั้นต่อไปนี้

๑. ป.ม.	และ	ท.ช.			
(เต็มยศ	บุรุษ	หน้า ๒๖	ครึ่งยศ	บุรุษ	หน้า ๒๗)
(เต็มยศ	สตรี	หน้า ๒๘	ครึ่งยศ	สตรี	หน้า ๒๙)
๒. ป.ช.	และ	ป.ม.			
(เต็มยศ	บุรุษ	หน้า ๓๐	ครึ่งยศ	บุรุษ	หน้า ๓๑)
(เต็มยศ	สตรี	หน้า ๓๒	ครึ่งยศ	สตรี	หน้า ๓๓)
๓. ม.ว.ม.	และ	ป.ช.			
(เต็มยศ	บุรุษ	หน้า ๓๔	ครึ่งยศ	บุรุษ	หน้า ๓๕)
(เต็มยศ	สตรี	หน้า ๓๖	ครึ่งยศ	สตรี	หน้า ๓๗)
๔. ม.ป.ช.	และ	ม.ว.ม.			
(เต็มยศ	บุรุษ	หน้า ๓๘	ครึ่งยศ	บุรุษ	หน้า ๓๙)
(เต็มยศ	สตรี	หน้า ๔๐	ครึ่งยศ	สตรี	หน้า ๔๑)

หมายเหตุ	ป.ม.	สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย
	ป.ช.	สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย
	ม.ว.ม.	สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา
	ม.ป.ช.	สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ป.ม. ห้อยกับสายสะพาย สะพายป่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

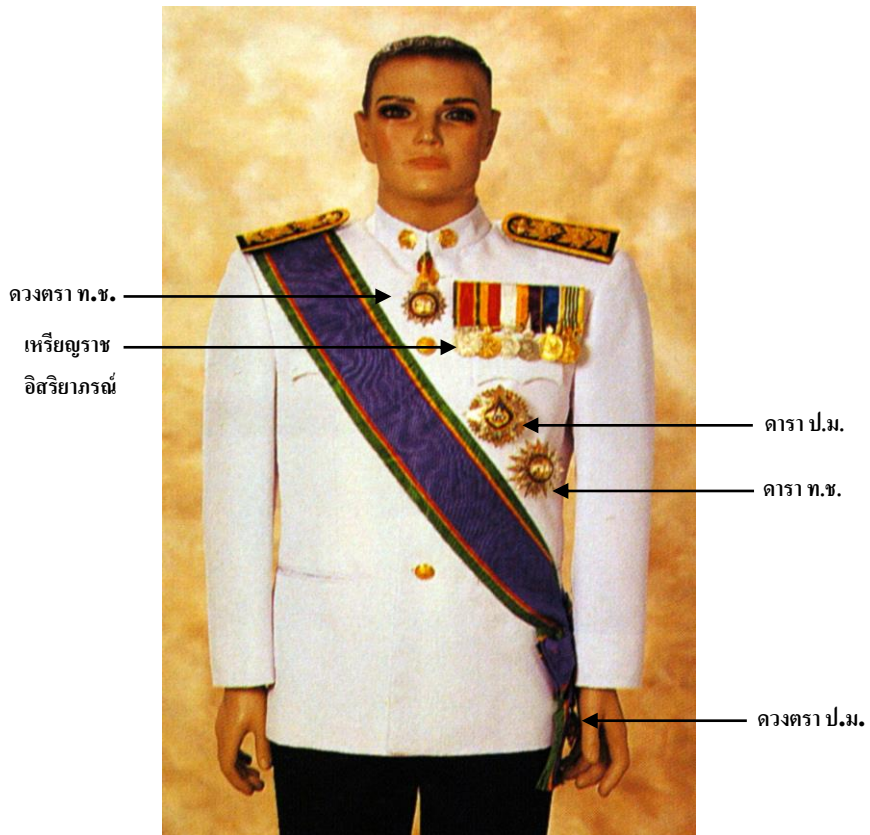
ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบตลอดออกกระหว่างตะขอ

ตัวล่างกับคุมเม็ดแรก

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋

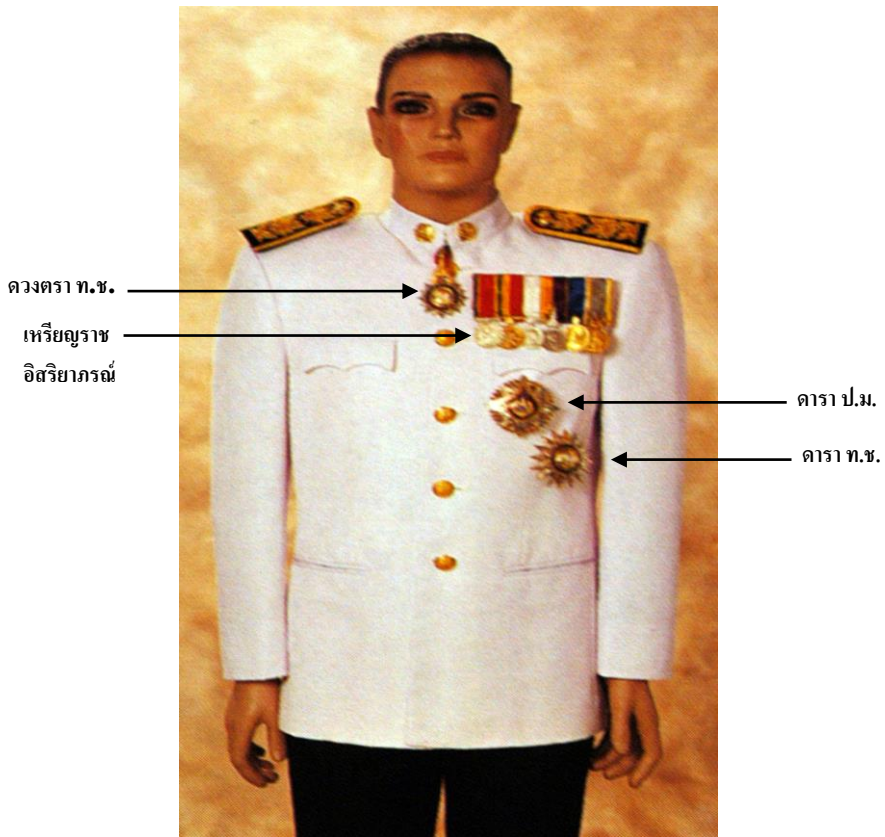
ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครั้งยศ)

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพร่แถบตลอดออกกระหว่างตะขอ
ตัวล่างกับคุดมเม็ดแรก

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋า
(ไม่สวมสายสะพาย)

ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

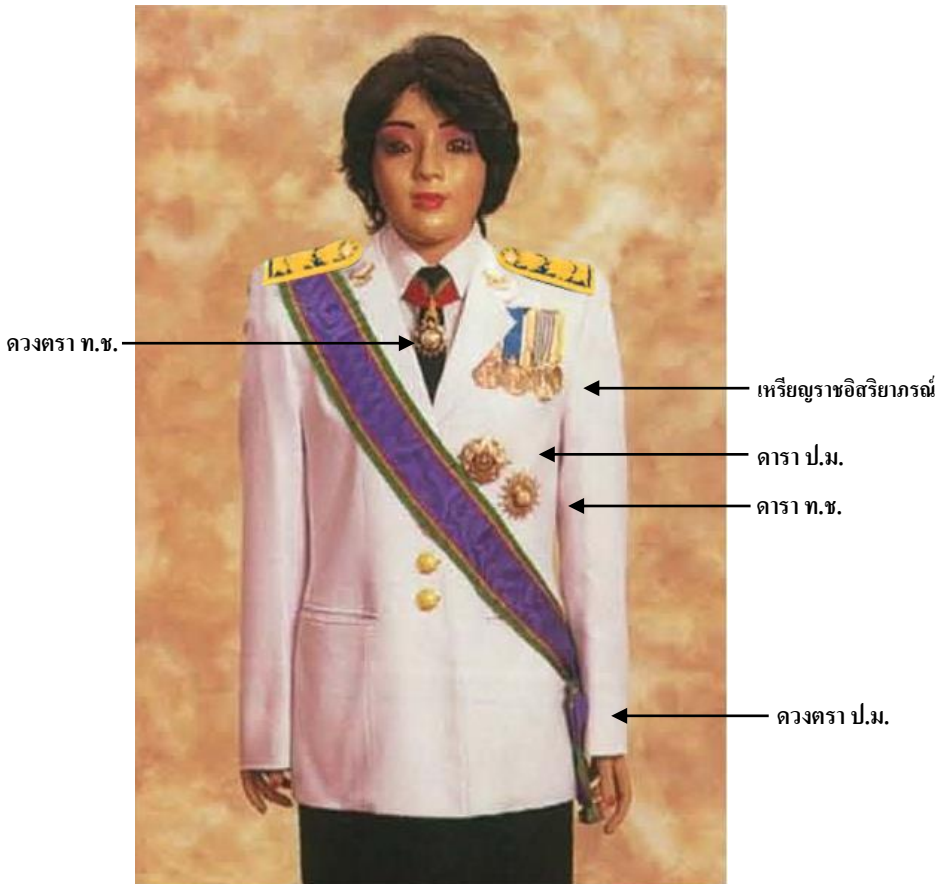
ดวงตรา ป.ม. ห้อยกับสายสะพาย สะพายป่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสามคอ แพร่แถบลดจากปกเสื้อตัวใน โดยให้
ดวงตราทับผ้าผูกคอและส่วนสูงสุดของดวงตราจรดเงื่อนผ้าผูกคอ

ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย ต่ำกว่าเหรียญราชอิสริยาภรณ์

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่าง ๆ
ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบบุรุษ

ป.ม. ประดับร่วมกับ ท.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครึ่งยศ)

ดวงตรา ท.ช. ห้อยกับแพรแถบสวมคอ แพรแถบตลอดจากปกเสื้อตัวในโดยให้
ดวงตราทับผ้าผูกคอ และส่วนสูงสุดของดวงตราจรดเงื่อนผ้าผูกคอ

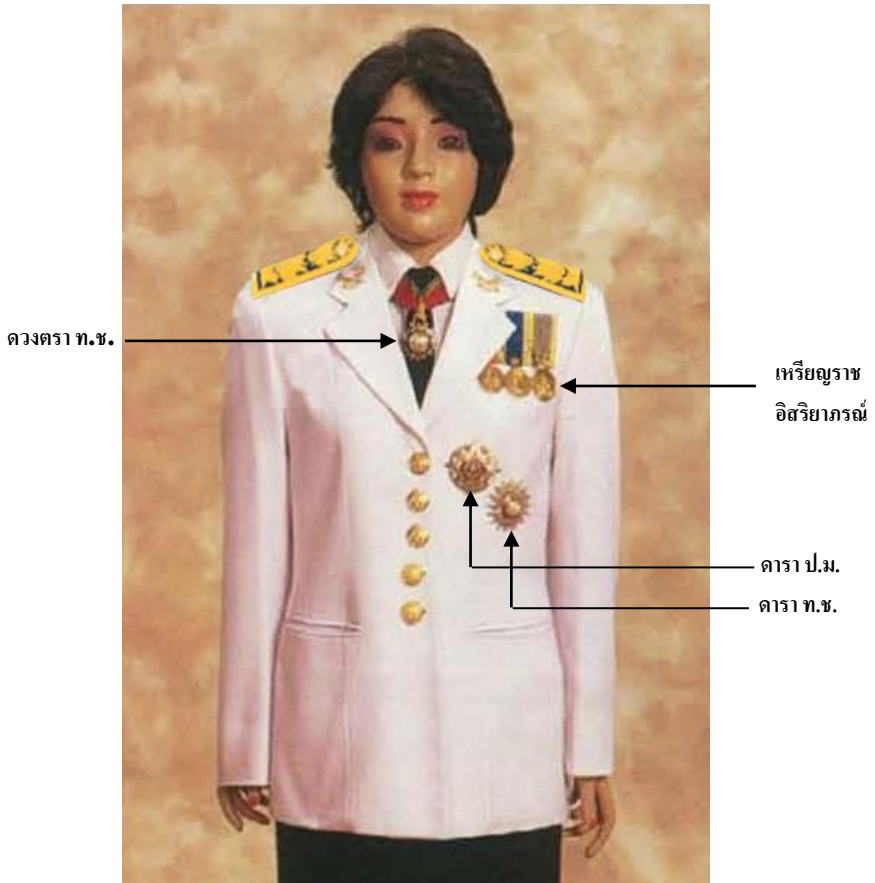
ดารา ป.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ท.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ม. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่าง ๆ

ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบนรุช

(ไม่สวมสายสะพาย)

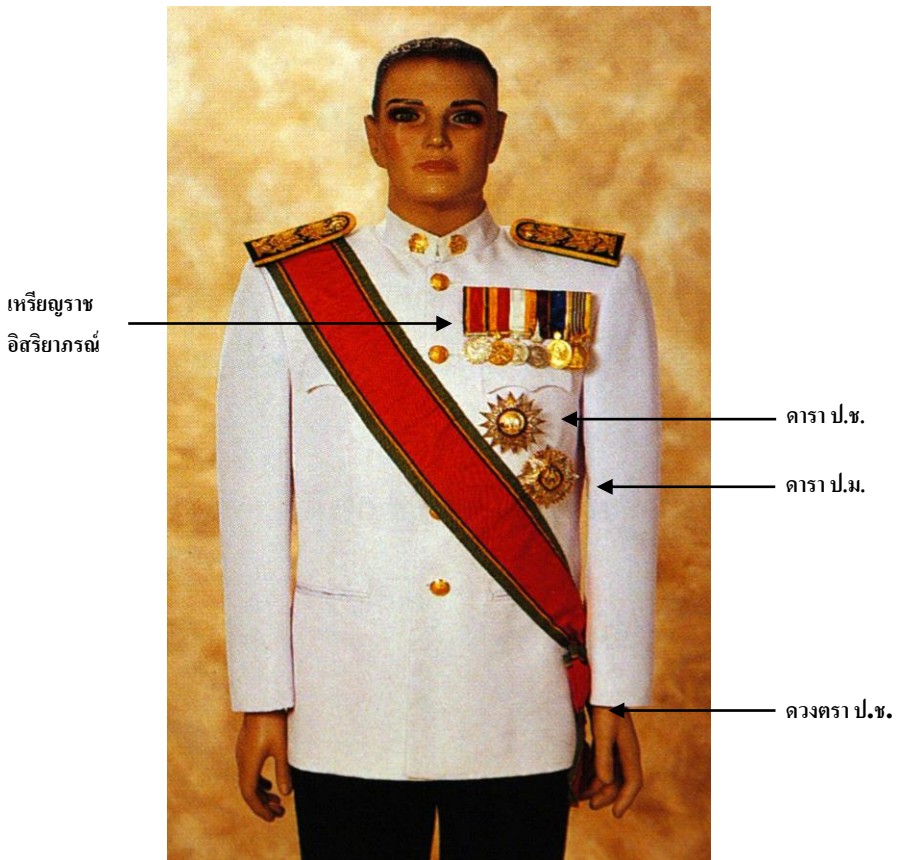
ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)

ดวงตรา ป.ช. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดารา ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋

ดารา ป.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋

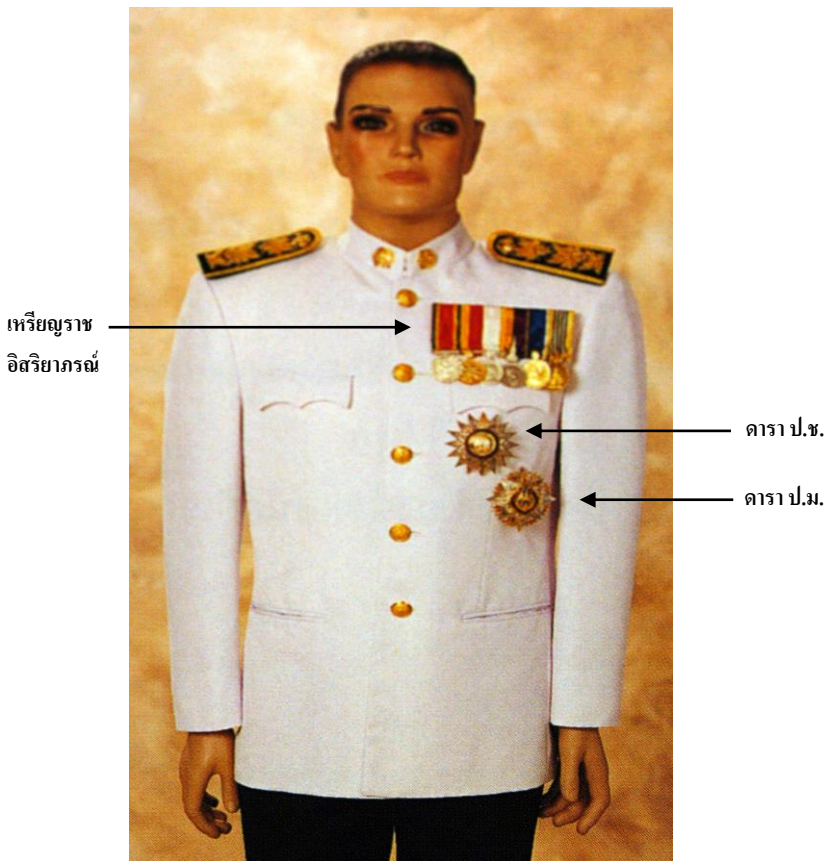

ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครึ่งยศ)

ดารา ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า

ดารา ป.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋า
(ไม่สวมสายสะพาย)

ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)
ดวงตรา ป.ช. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย
ดารา ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ดารา ป.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่างๆ
ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบบุรุษ

เหรียญราช
อิสริยาภรณ์
ดารา ป.ช.
ดารา ป.ม.

ดวงตรา ป.ช.

ป.ช. ประดับร่วมกับ ป.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครึ่งยศ)

ดารา ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ดารา ป.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย

เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่างๆ

ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบบุรุษ

(ไม่สวมสายสะพาย)

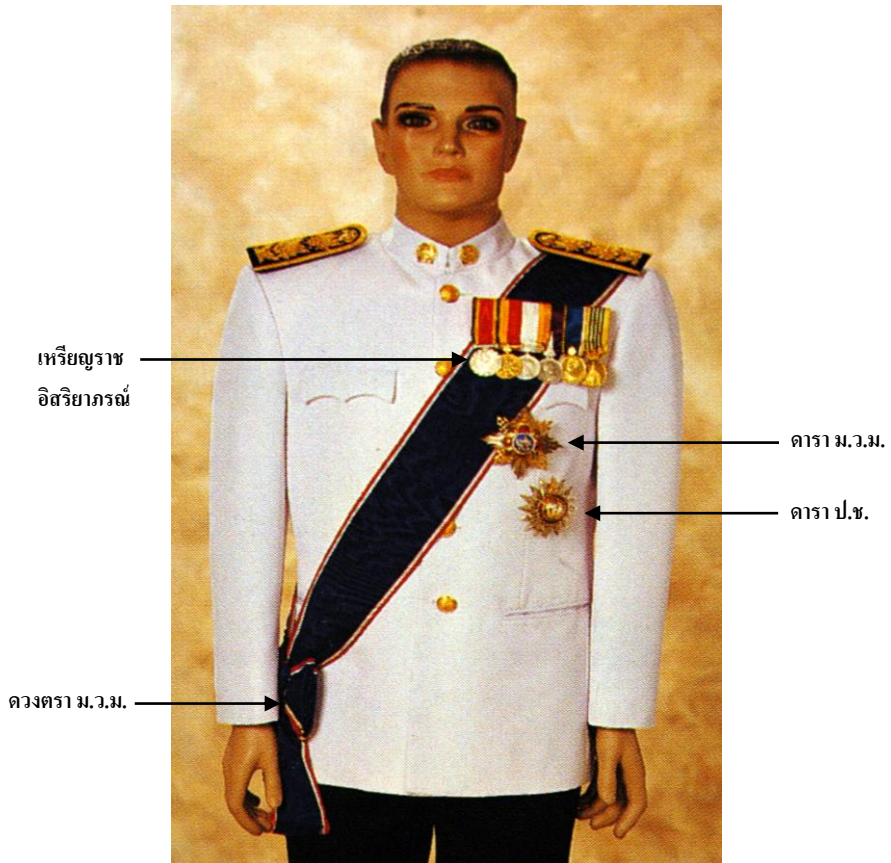

← เหรียญราช
อิสริยาภรณ์

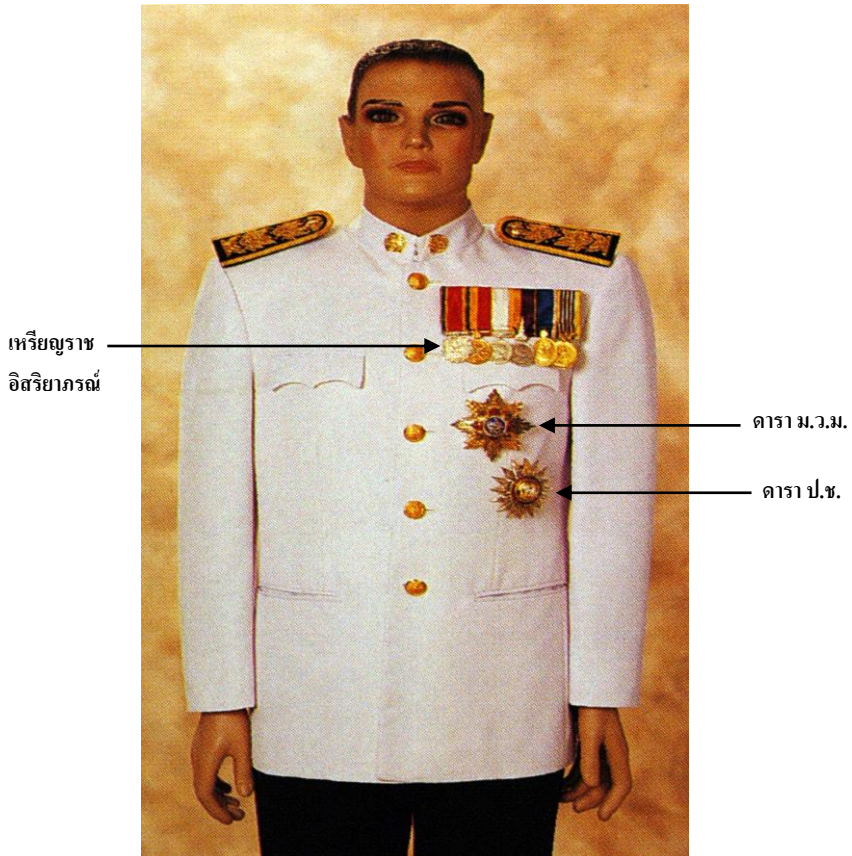
← ดารา ป.ช.

← ดารา ป.ม.

ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)
ดวงตรา ม.ว.ม. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา
ดารา ม.ว.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า
ดารา ป.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ว.ม. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋า

ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เครื่องยศ)
ดารา ม.ว.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋าดารา ป.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ว.ม. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าดารา
(ไม่สวมสายสะพาย)

ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)
ดวงตรา ม.ว.ม. ห้อยกับสายสะพาย สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา
ดารา ม.ว.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ดารา ป.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ว.ม. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่างๆ
ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบนुरुช

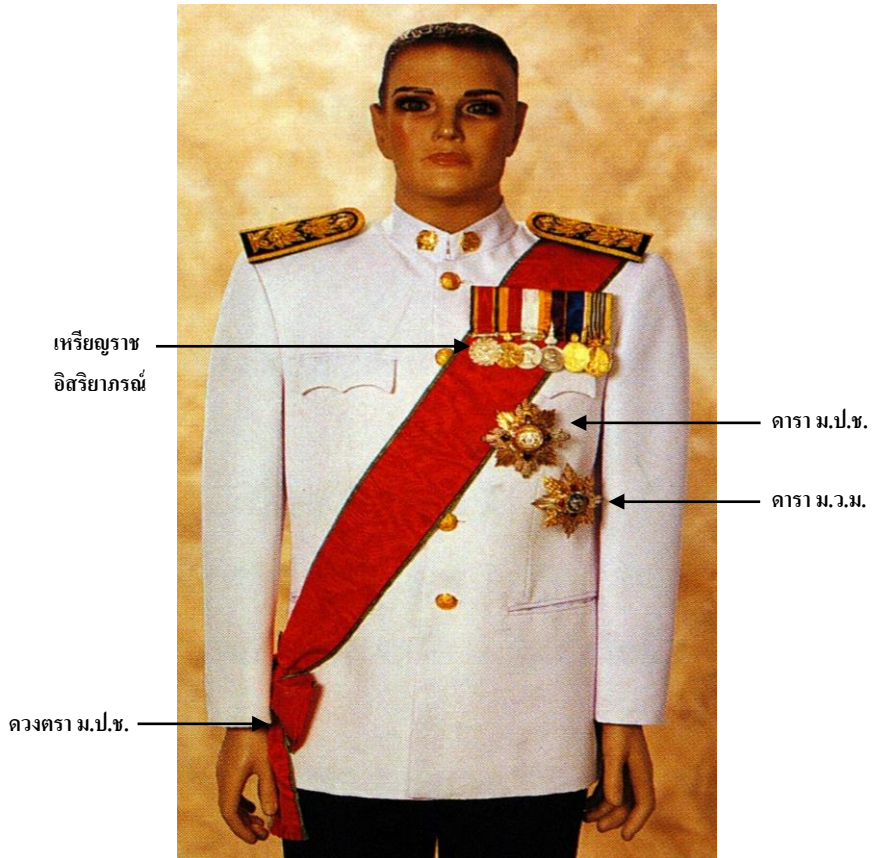

ม.ว.ม. ประดับร่วมกับ ป.ช. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครึ่งยศ)
ดารา ม.ว.ม. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ดารา ป.ช. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ว.ม. เชียงไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่างๆ
ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบบุรุษ
(ไม่สวมสายสะพาย)

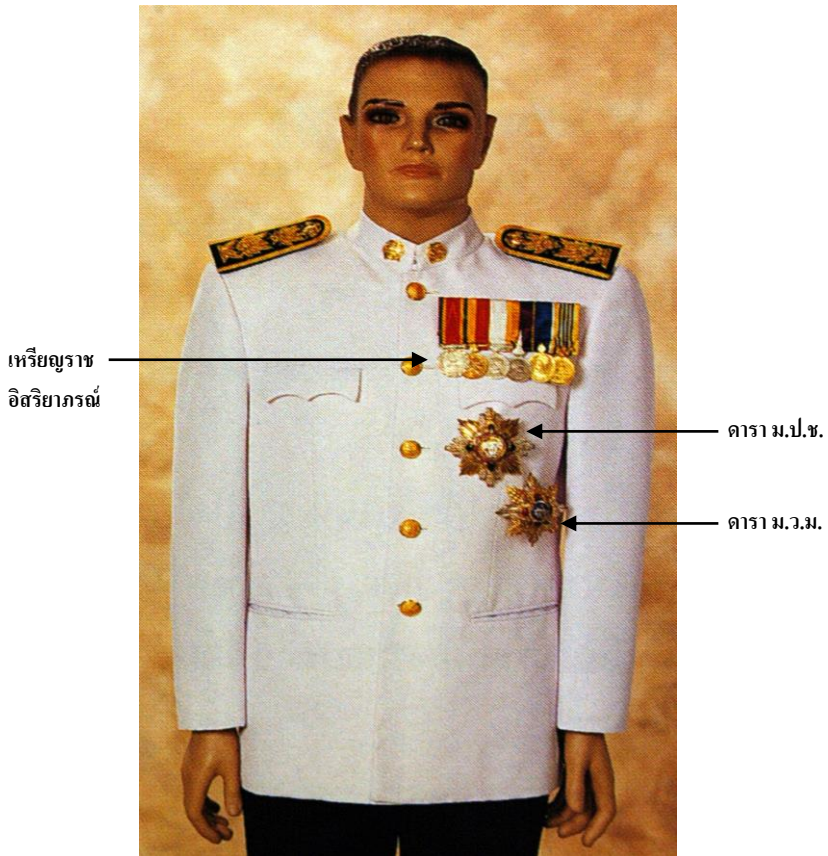

← เหรียญราช
อิสริยาภรณ์
← ดารา ม.ว.ม.
← ดารา ป.ช.

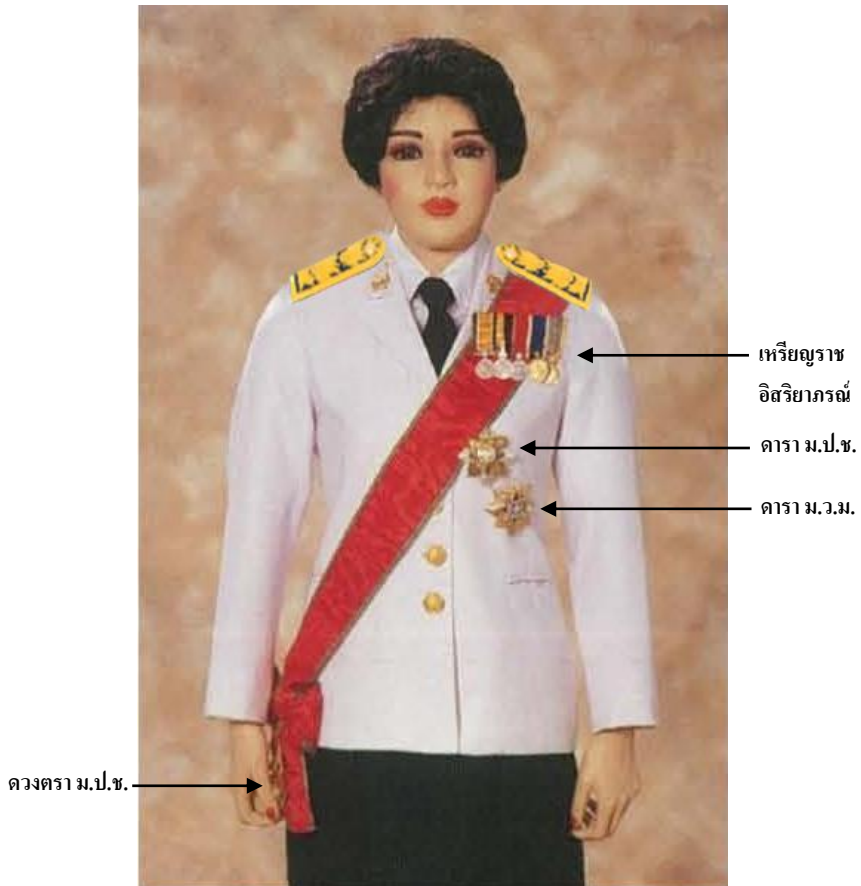
ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)
ดวงตรา ม.ป.ช. ห้อยกับสายสะพาย สะพายป่าซ้ายเฉียงลงทางขวา
ดารา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋า
ดารา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋า

ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครึ่งยศ)
ดารา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายได้ชายปกกระเป๋าดารา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายเหนือปกกระเป๋าดารา (ไม่สวมสายสะพาย)

ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (เต็มยศ)
ดวงตรา ม.ป.ช. ห้อยกับสายสะพาย สะพายป่าช้าเฉียงลงทางขวา
ดารา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ดารา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่างๆ
ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบนुरुช

ม.ป.ช. ประดับร่วมกับ ม.ว.ม. และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ (ครึ่งยศ)
ดารา ม.ป.ช. ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ดารา ม.ว.ม. ประดับในระดับต่ำกว่าดารา ม.ป.ช. เยื้องไปทางซ้าย
เหรียญราชอิสริยาภรณ์ เช่นเหรียญจักรพรรดิมาลา เหรียญเฉลิมพระเกียรติต่างๆ
ให้ประดับโดยใช้แพรแถบแบบบุรุษ
(ไม่สวมสายสะพาย)

เหรียญราช
อิสริยาภรณ์

ดารา ม.ป.ช.

ดารา ม.ว.ม.

๔. การแต่งกายสำหรับบุคคลซึ่งไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของ ทางราชการกำหนดให้มีเครื่องหมายเฉพาะ

บุคคลทั่วไปซึ่งไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการ
กำหนดให้มีเครื่องแบบเฉพาะ ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ ในงานพระราชพิธี หรือ
เข้าร่วมในงานรัฐพิธีต่าง ๆ ที่จะต้องแต่งกายด้วยเครื่องแบบพิธีการประดับ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ กำหนดให้แต่งกาย ดังนี้

๔.๑ บุรุษ แต่งกายด้วยชุดขอเฝ้าเต็มยศ ชุดขอเฝ้าครึ่งยศ
หรือชุดขอเฝ้าปกคิขาว แล้วแต่กรณี

เครื่องประกอบการแต่งกายชุดขอเฝ้า

ตัวอย่าง ชุดขอเฝ้า

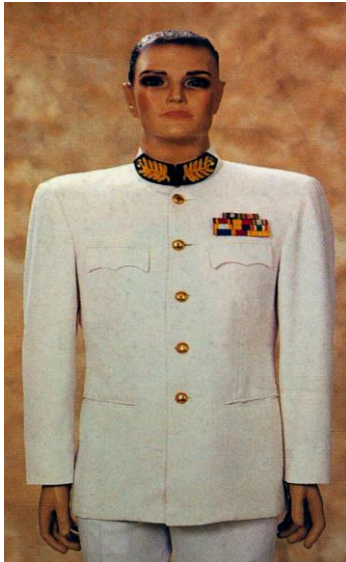

เต็มยศ

ครึ่งยศ

ตัวอย่าง ชุดขอเฝ้า

ปกติขาว

ปกติขาวประดับเหรียญ

๔.๒ สตรี แต่งกายชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ และ ชุดไทยบรมพิมาน ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือแต่งกายชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ และชุดไทยบรมพิมาน ประดับคুমกึ่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้วแต่กรณี

ตัวอย่าง กรณีแต่งกายชุดไทยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ชุดไทยบรมพิมาน ประดับมหาวชิรมงกุฏ

ชุดไทยบรมพิमान ระดับประถมาภรณ์มงกุฎไทย

ชุดไทยบรมพิमान ระดับทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

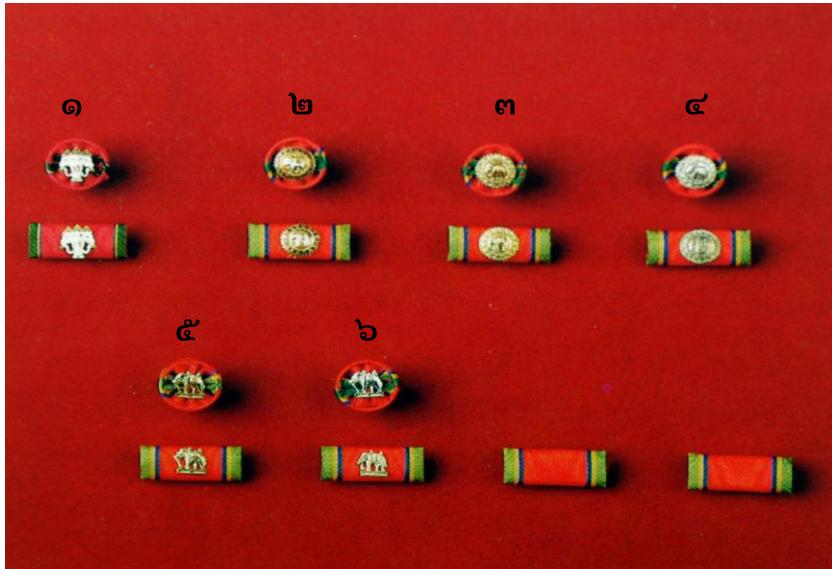
ชุดไทยจิตรลดา ประดับจักรัถราภรณ์มงกุฎไทย

ชุดไทยอมรินทร์ ประดับเหรียญเงินมงกุฎไทย

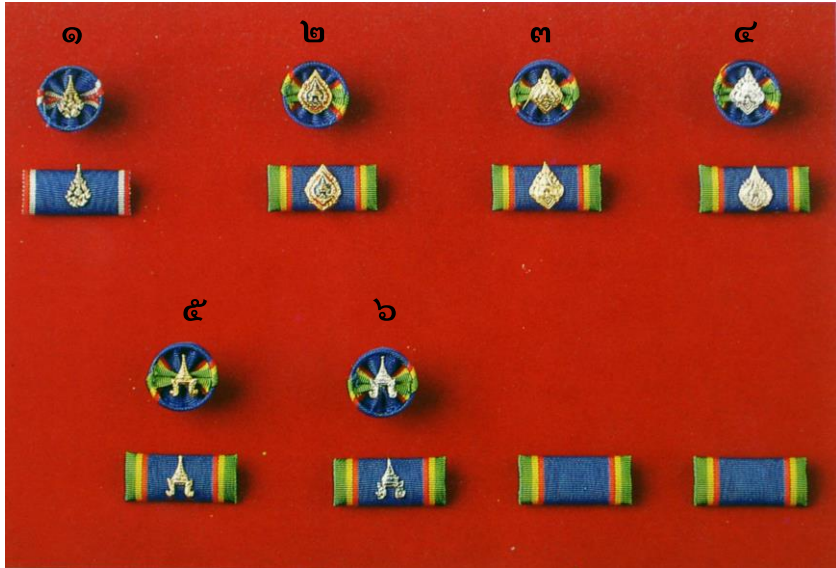
๕. เครื่องหมายดุมเสื้อและเครื่องหมายแพรแถบย่อเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๕.๑ ตระกูลช่างเผือก

๑. มหาปรมาภรณ์ช่างเผือก	(ม.ป.ช.)
๒. ประถมาภรณ์ช่างเผือก	(ป.ช.)
๓. ทวีติยาภรณ์ช่างเผือก	(ท.ช.)
๔. ตริตาภรณ์ช่างเผือก	(ต.ช.)
๕. จัตุมหาภรณ์ช่างเผือก	(จ.ช.)
๖. เบญจมาภรณ์ช่างเผือก	(บ.ช.)

๕.๒ ตระกูลมงกุฎไทย

๑. มหาจักรมงกุฎ (ม.ว.ม.)
๒. ประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)
๓. ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)
๔. ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)
๕. จัตุมหาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)
๖. เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)

๕.๓ การประดับเครื่องหมายดุมเสื้อ ให้ประดับดุมเสื้อเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ที่มีลำดับเกียรติสูงสุดที่ได้รับพระราชทานของตระกูลใดตระกูลหนึ่งเพียงตระกูลเดียว
สำหรับบุรุษ ให้ประดับเป็นดุมเสื้อสำหรับชุดสากลและชุดไทย

ตัวอย่าง

ชุดสากล

ประดับที่ปกเสื้อด้านล่าง
เบื้องซ้ายของเสื้อชั้นนอก

ชุดไทย

ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
บริเวณปากกระเป๋าเสื้อใกล้แนวรวงดุม

สำหรับสตรี ใช้ประดับได้เฉพาะกับชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา
ชุดไทยอมรินทร์ และชุดไทยบรมพิมาน

ตัวอย่าง

ชุดไทยอมรินทร์ประดับเครื่องหมายดุมเสื้อมหาวิกรมมกุฎที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

๖. การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ

ในหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการในพระราชพิธีหรือรัฐพิธีต่าง ๆ จะมีข้อความระบุการแต่งกายในแต่ละโอกาส เช่น ให้แต่งกายเต็มยศ ครึ่งยศหรือปกติขาว แล้วแต่กรณี ผู้แต่งกายต้องตรวจสอบหมายกำหนดการหรือข้อความที่ระบุการแต่งกายในกำหนดนัดหมายของทางราชการให้ชัดเจน แล้วแต่งกายและประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ถูกต้อง ทั้งนี้ การที่จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ร่วมกับการแต่งกายดังกล่าวตามที่ระบุไว้ได้อย่างถูกต้องนั้น มีหลักสำคัญที่ควรทราบ ดังนี้

๖.๑ กรณีให้แต่งกายเต็มยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงดำ)

(๑) ไม่ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของแต่ละตระกูลที่ได้รับพระราชทาน

- ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพายให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเพียงสายเดียว โดยประดับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานแต่ละตระกูลตามลำดับเกียรติ

(๒) ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายให้ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของแต่ละตระกูลที่ได้รับพระราชทาน

- ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ระบุ ซึ่งแม้ว่าจะได้รับพระราชทานสายสะพายที่มีลำดับเกียรติสูงกว่าก็ตาม เช่น

ก. หมายกำหนดการระบุแต่งกายเต็มยศมงกุฎไทย

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย ต้องปฏิบัติ ดังนี้

- ได้รับ ป.ม. และ ท.ช. ให้สวมสายสะพาย ป.ม. โดยประดับคาราของ ป.ม. และ ท.ช. ร่วมกันตามลำดับ

- ได้รับ ป.ช. และ ป.ม. ให้สวมสายสะพาย ป.ม. โดยประดับคาราของ ป.ช. และ ป.ม. ร่วมกันตามลำดับ

(ข้อสังเกต ถึงแม้ว่าจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สายสะพายชั้นสูงสุด ป.ช. ก็ตาม แต่หมายกำหนดการให้แต่งกายเต็มยศมงกุฎไทย ผู้ได้รับพระราชทานต้องลดสายสะพายในการประดับเป็น ป.ม. แต่คาราของ ป.ช. คงประดับอยู่นือคาราของ ป.ม. ตามปกติ เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าบุคคลนี้เป็นผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดชั้น ป.ช. แล้ว)

- ได้รับ ม.ว.ม. และ ป.ช. ให้สวมสายสะพาย ม.ว.ม. โดยประดับคาราของ ม.ว.ม. และ ป.ช. ร่วมกันตามลำดับ

- ได้รับ ม.ป.ช. และ ม.ว.ม. ให้สวมสายสะพาย ม.ว.ม. โดยประดับคาราของ ม.ป.ช. และ ม.ว.ม. ร่วมกันตามลำดับ

(ข้อสังเกต ถึงแม้ว่าจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สายสะพายชั้นสูงสุด ม.ป.ช. ก็ตาม แต่หมายกำหนดการให้แต่งกายเต็มยศมงกุฎไทย ผู้ได้รับพระราชทานต้องลดสายสะพายในการประดับเป็น ม.ว.ม. แต่คาราของ ม.ป.ช. คงประดับอยู่นือคาราของ ม.ว.ม. ตามปกติ เพื่อแสดงให้เห็นว่าบุคคลนี้เป็นผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดชั้น ม.ป.ช. แล้ว)

ข. หมายกำหนดการระบุแต่งตั้งยศข้างเผือก

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย
ต้องปฏิบัติ ดังนี้

- ได้รับ ป.ม. และ ท.ช. ให้สวมสายสะพาย ป.ม.
โดยประดับคาราของ ป.ม. และ ท.ช. ร่วมกันตามลำดับ (เนื่องจากยังไม่ได้รับ
พระราชทานสายสะพายข้างเผือกเป็นชั้นสูงสุดให้สวมสายสะพาย ป.ม. ซึ่งเป็น
ชั้นสูงสุดของผู้ได้รับพระราชทาน)

- ได้รับ ป.ช. และ ป.ม. ให้สวมสายสะพาย ป.ช.
โดยประดับคาราของ ป.ช. และ ป.ม. ร่วมกันตามลำดับ

- ได้รับ ม.ว.ม. และ ป.ช. ให้สวมสายสะพาย ป.ช.
โดยประดับคาราของ ม.ว.ม. และ ป.ช. ร่วมกันตามลำดับ

(ข้อสังเกต ถึงแม้ว่าจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สายสะพาย
ชั้นสูงสุด ม.ว.ม. ก็ตาม แต่หมายกำหนดการให้แต่งตั้งยศข้างเผือก
ผู้ได้รับพระราชทานต้องลดสายสะพายในการประดับเป็น ป.ช. แต่คาราของ
ม.ว.ม. คงประดับอยู่เหนือคาราของ ป.ช. ตามปกติ เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่า
บุคคลนี้เป็นผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดชั้น ม.ว.ม. แล้ว)

- ได้รับ ม.ป.ช. และ ม.ว.ม. ให้สวมสายสะพาย ม.ป.ช.
โดยประดับคาราของ ม.ป.ช. และ ม.ว.ม. ร่วมกันตามลำดับ

ค. ไม่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ออกชื่อ

ในหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ ให้สวมสายสะพาย
ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน โดยประดับคาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูง
สุดของแต่ละตระกูลที่ได้รับพระราชทาน ตัวอย่างเช่น หมายกำหนดการให้แต่งตั้ง
เต็มยศจักษิ เต็มยศจุลจอมเกล้า ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ตามที่ระบุคือเต็มยศจักรีและเต็มยศจุลจอมเกล้า ให้สวมสายสะพายชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน

๖.๒ กรณีให้แต่งกายครึ่งยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงดำ) จะแต่งกายเช่นเดียวกับเต็มยศ โดยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทาน เว้นแต่ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย เมื่อประดับคาราชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานแต่ละตระกูลแล้ว **ไม่ต้องสวมสายสะพาย**

๖.๓ กรณีให้แต่งกายปกติขาว (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงขาว) ให้ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามชั้นตราที่ได้รับพระราชทาน (ชั้นตราที่ได้รับพระราชทานชั้นสูงสุดหรือชั้นสุดท้ายที่ได้รับอยู่ลำดับแรก ส่วนลำดับที่สองเป็นชั้นตราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรองจากลำดับแรก) แต่หากระบุให้แต่งกายปกติขาวประดับเหรียญ ให้ประดับเฉพาะเหรียญราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญที่ระลึกที่ออกสื่อเบื้องซ้าย โดยไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ คาราหรือสายสะพาย และแพรแถบย่อ

อนึ่ง ในกรณีเป็นงานศพซึ่งมีกำหนดการระบุให้แต่งกายเต็มยศครึ่งยศ หรือปกติขาว ไว้ทุกซ์ ให้สวมปลอกแขนสีดำที่แขนเสื้อข้างซ้าย

๖.๔ ข้อควรรู้

- เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญบำเหน็จความชอบ เช่น เหรียญจักรมาลา เหรียญจักรพรรดิมาลา ประดับได้เฉพาะผู้ได้รับพระราชทาน

- เหรียญเฉลิมพระเกียรติหรือเหรียญที่ระลึกสามารถประดับได้ตามที่กฎหมายกำหนด (ไม่ต้องขอพระราชทาน)

- พ.ร.บ. เหรียญงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ พ.ศ. ๒๔๕๕ บัญญัติให้บุคคลซึ่งมีชีวิตอยู่ในวันฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ มีสิทธิประดับเหรียญนี้ได้ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๐ เป็นต้นไป

- การประดับโดยไม่มีสิทธิต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๖)

๖.๕ การประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทาน

ด้วยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้รับการประสานจากสำนักพระราชวังเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเป็นเข็มที่ระลึกในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลต่าง ๆ ให้แก่ข้าราชการและคณะบุคคลต่าง ๆ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและแสดงความจงรักภักดี จึงเห็นสมควรให้ประดับเข็มพระราชทานกับเครื่องแบบต่าง ๆ ตามประกาศสำนักพระราชวัง ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ เรื่อง การประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทาน ดังนี้

๑. เครื่องแบบปกคิชาว เต็มยศและครึ่งยศ

๑.๑ นुरुย ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่อกเสื้อเบื้องขวาเหนือปากกระเป๋าสีเสื้อ

๑.๒ สตริ ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่อกเสื้อเบื้องขวา โดยอยู่ในระดับเทียบเคียงกับนुरुย

๒. เครื่องแบบสีกากี ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่อกเสื้อเบื้องขวาเหนือปากกระเป๋าสีเสื้อ (เหนือป้ายชื่อ) ทั้งนुरुยและสตริ

๓. เครื่องแบบทหาร-ตำรวจ ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานได้กับเครื่องแบบทุกชนิด ยกเว้น เครื่องแบบฝึกและเครื่องแบบสนาม โดยประดับที่ปกกระเป๋าสีเสื้อเบื้องซ้ายชิดกับขอบกระเป๋าด้านบนใกล้กับแนวรังคัม หากเป็นเสื้อเครื่องแบบที่ไม่มีกระเป๋าด้านบน ให้ประดับบริเวณอกเสื้อเบื้องซ้ายแนวเดียวกับกระเป๋าสีเสื้อด้านบน โดยห้ามประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานร่วมกับเข็มเครื่องหมายพิเศษชนิดอื่นที่ปกกระเป๋าสีเสื้อเบื้องซ้าย

๔. ชุดสากล (บุรุษและสตรี) เสื้อสูท ให้ประดับเครื่องหมาย
เข็มพระราชทานที่รังคคอปับของเสื้อส่วนล่างเบื้องซ้าย

๕. เสื้อซาฟารีและเสื้อพระราชทาน ให้ประดับเครื่องหมาย
เข็มพระราชทานที่อกเสื้อเบื้องซ้ายบริเวณปากกระเป๋าเสื้อใกล้กับแนวรังคค

๖. ชุดสุภาพ (สตรี) ให้ประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานที่
อกเสื้อเบื้องซ้าย ทั้งนี้ ห้ามประดับเครื่องหมายเข็มพระราชทานในงานอวมงคล
เช่น งานศพ

ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการแต่งกายที่มักพบเห็นอยู่เสมอคือ

๑. แต่งกายชุดสากลโดยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๒. แต่งกายเต็มยศแต่สวมสายสะพายผิดไปจากที่ระบุในหมายกำหนดการ
หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ เช่น สวมสายสะพายมงกุฎไทย(สีน้ำเงิน)
ไปในงานที่ต้องสวมสายสะพายช้างเผือก (สีแดง)

๓. แต่งกายครึ่งยศแต่สวมสายสะพาย (ซึ่งเท่ากับว่าแต่งกายเต็มยศ
ทั้งที่หมายกำหนดการระบุให้แต่งกายครึ่งยศ)

๔. แต่งกายปกติขาวแต่สวมสายสะพายหรือประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๕. แต่งกายปกติขาวไปในงานที่ระบุให้แต่งกายเต็มยศหรือครึ่งยศ

๖. แต่งกายเต็มยศ ครึ่งยศ หรือปกติขาว ไปในงานศพที่มีกำหนดการ
ระบุให้ไว้ทุกข์แต่มิได้สวมปลอกแขนสีดำไว้ทุกข์

การที่จะแต่งกายอย่างไรไม่ใช่เรื่องที่ผู้แต่งกายจะกำหนดเอง แต่ต้อง
เป็นไปตามหมายกำหนดการที่สำนักพระราชวังระบุ หรือตามกำหนดนัดหมาย
ของทางราชการระบุ โดยพิจารณาความเหมาะสมหลายประการประกอบกัน
เช่น ความเหมาะสมด้านสถานที่ (พระอารามหลวงเกี่ยวเนื่องในรัชกาลใด)
พิธีการ (เป็นการเข้าเฝ้าฯ ตามปกติหรือวาระพิเศษ) หรือบุคคล (เป็นงาน
พระราชทานเพลิงศพผู้ใด) เป็นต้น

บรรณานุกรม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : หนังสือการแต่งกายระดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : หนังสือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : หนังสือข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าฯ